

Szczecin, 26 maja 2017 r.

Opinia sporządzona na zlecenie
Zarządu Głównego NSZZ Policjantów
w Warszawie

OPINIA PRAWNA

w sprawie definicji i rozumienia pojęcia „doprowadzenie” na gruncie przepisów
Zarządzenia Komendanta Głównego Policji nr 360 z dnia 26 marca 2009 roku
oraz przepisów powszechnie obowiązujących.

Stan faktyczny:

Zarządzenie Komendanta Głównego Policji (dalej: KGP) definiuje doprowadzenie jako zespół czynności związanych z przemieszczeniem osoby pozbawionej wolności do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub innego miejsca wskazanego przepisami prawa lub określonego przez uprawniony organ. W ocenie KGP czynność doprowadzenia rozpoczyna się od chwili pierwszej podjętej wobec osoby doprowadzanej czynności służbowej, w szczególności już od wylegitymowania osoby doprowadzanej. W opinii wielu funkcjonariuszy definicja ta jest zbyt szeroka, gdyż w chwili legitymowania nie jest jeszcze przesądzone, że dana osoba będzie doprowadzana. Stosowanie tak szerokiego rozumienia pojęcia „doprowadzenie” rodzi szczególne skutki i konieczność wszczęcia nadzwyczajnej procedury kontrolnej przy zdarzeniach dotyczących codziennie wykonywanych czynnościach służbowych. Usiłowanie ucieczki osoby legitymowanej, naruszenie nietykalności funkcjonariusza przez osobę legitymowaną itp. uznawane jest bowiem jako wydarzenie nadzwyczajne, co wszczyna procedurę kontrolną.

Stan prawny:

Zarządzenie nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 roku w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń:

§1 ust. 3: Użyte w zarządzeniu określenia oznaczają:

1) konwój – zespół czynności związanych z przemieszczaniem osoby konwojowanej albo przedmiotów niebezpiecznych lub wartościowych;

3) doprowadzenie – zespół czynności związanych z przemieszczeniem osoby pozbawionej wolności do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub innego miejsca wskazanego przepisami prawa lub określonego przez uprawniony organ;

12) wydarzenie nadzwyczajne – zabójstwo lub usiłowanie zabójstwa, zgon z przyczyn naturalnych, samobójstwo lub usiłowanie samobójstwa, ucieczka lub próba ucieczki, zamach na życie lub zdrowie osób uczestniczących w konwoju lub doprowadzeniu albo zamach w celu uwolnienia osoby konwojowanej lub doprowadzanej, a także zamach na konwój przedmiotów niebezpiecznych lub wartościowych.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 45 [Ujęcie osoby]

§ 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli:

1) zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego;

2) nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Art. 243 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 46 [Zatrzymanie osoby]

§ 1. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu uprawnieniach oraz wysłuchać go.

§ 2. Z zatrzymania sporządza się protokół, którego odpis doręcza się zatrzymanemu za pokwitowaniem. W protokole należy podać imię i nazwisko oraz funkcję osoby dokonującej zatrzymania, imię i nazwisko zatrzymanego, a w razie niemożności ustalenia tożsamości - rysopis tej osoby, a ponadto dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z określeniem wykroczenia, w związku z którym została zatrzymana. Należy również zapisać złożone przez zatrzymanego oświadczenia i zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach.

§ 3. Na żądanie zatrzymanego zawiadamia się o zatrzymaniu osobę najbliższą, a także pracodawcę. O zatrzymaniu osoby wskazanej w art. 10 § 1 zawiadamia się niezwłocznie właściwego dowódcę jednostki wojskowej, nawet gdy zatrzymany tego nie żąda. Przepis art. 612 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem albo z radcą prawnym oraz zapewnić możliwość bezpośredniej z nim rozmowy; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

§ 5. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także z upływem czasu zatrzymania.

§ 6. Czas zatrzymania osoby liczy się od chwili jej ujęcia i nie może przekroczyć 24 godzin, a w wypadkach wskazanych w art. 45 § 1 pkt 1 - 48 godzin.

Art. 82

§ 3. Okres zatrzymania zalicza się na poczet wymierzonej kary aresztu i kary ograniczenia wolności, przyjmując jeden dzień zatrzymania, z zaokrągleniem do pełnego dnia, za równoważny jednemu dniowi kary aresztu i dwóm dniom kary ograniczenia wolności, a na poczet grzywny - przyjmując za równoważny grzywnie w wysokości 200 zł.

Ustawa z z dnia 6 czerwca 1997 r. KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Art. 244 [Czynności zatrzymania]

§ 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

§ 1a. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użycie przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 1b. Policja zatrzymuje osobę podejrzaną, jeśli przestępstwo, o którym mowa w § 1a, zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

§ 3. Z zatrzymania sporządza się protokół, w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości - jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia oraz zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.

§ 4. Niezwłocznie po zatrzymaniu osoby podejrzanej należy przystąpić do zebrania niezbędnych danych, a także o zatrzymaniu zawiadomić prokuratora. W razie istnienia podstaw, o których mowa w art. 258 § 1-3, należy wystąpić do prokuratora w sprawie skierowania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie.

Ustawa z dnia z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Art. 14 [Czynności służbowe Policji]

1. W granicach swych zadań Policja wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe w celu:

- 1) rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń;
- 2) poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości, zwanych dalej „osobami poszukiwanymi”;

3) poszukiwania osób, które na skutek wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca ich pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony ich życia, zdrowia lub wolności, zwanych dalej „osobami zaginionymi”.

2. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach.

3. Policjanci w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

4. Policja w celu realizacji ustawowych zadań może korzystać z danych o osobie, w tym również w formie zapisu elektronicznego, uzyskanych przez inne organy, służby i instytucje państwowe w wyniku wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz przetwarzać je w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922), bez wiedzy i zgody osoby, której dane te dotyczą.

5a. Policja może, w zakresie koniecznym do wykonywania jej ustawowych zadań, korzystać z informacji kryminalnej zgromadzonej w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych.

5b. W celu wykonywania zadań w zakresie kontroli ruchu drogowego, o których mowa w art. 129 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.5)), Policja może prowadzić wyszukiwania informacji za pośrednictwem Krajowego Punktu Kontaktowego, na zasadach określonych w art. 80k-80r tej ustawy.

Art. 15 [Uprawnienia]

1. Policjanci wykonując czynności, o których mowa w art. 14, mają prawo:

1) legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości;

2) zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw;

2a) zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego;

3) zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia;

2. Osobie zatrzymanej na podstawie ust. 1 pkt 3 przysługują uprawnienia przewidziane dla osoby zatrzymanej w Kodeksie postępowania karnego.

3. Zatrzymanie osoby może być zastosowane tylko wówczas, gdy inne środki okazały się bezcelowe lub nieskuteczne.

4. Osoba zatrzymana, o której mowa w ust. 1 pkt 3, może być okazywana, fotografowana lub daktyloskopowana tylko wtedy, gdy jej tożsamość nie można ustalić w inny sposób.

5. Osobę zatrzymaną należy niezwłocznie poddać - w razie uzasadnionej potrzeby - badaniu lekarskiemu lub udzielić jej pierwszej pomocy medycznej.

6. Czynności wymienione w ust. 1 powinny być wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostają podjęte.

7. Na sposób prowadzenia czynności, o których mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie do miejscowo właściwego prokuratora.

7a. Osoba zatrzymana może zostać umieszczona w pomieszczeniu jednostki organizacyjnej Policji lub pomieszczeniu jednostki organizacyjnej Straży Granicznej przeznaczonym dla osób zatrzymanych.

7b. Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoje przejściowe oraz tymczasowe pomieszczenia przejściowe mogą tworzyć i znosić komendanci wojewódzcy Policji oraz Komendant Stołeczny Policji.

Art. 15a [Prawo zatrzymania sprawców przemocy w rodzinie] Funkcjonariusz Policji ma prawo zatrzymania sprawców przemocy w rodzinie stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego w trybie określonym w art. 15.

Analiza prawna:

Zasadniczy problem przedstawiony do zaopiniowania ogniskuje się wokół definicji „doprowadzenia” ujętej w Zarządzeniu nr 360 KGP. Podkreślić przy tym należy, że przepisy zarządzenia mają wyłącznie charakter wewnątrz organizacyjny i nie mogą stanowić podstawy czynności podejmowanych wobec obywateli. Przepisy te wiążą wyłącznie funkcjonariuszy podległych KGP, mają charakter techniczny i wykonawczy, względem powszechnie obowiązujących przepisów ustawowych.

Na gruncie przedstawionej definicji należy wyjaśnić, co oznaczają i jak rozumieć poszczególne jej elementy. Doprowadzeniem jest to bowiem:

(1) zespół czynności (2) związanych z przemieszczaniem (3) osoby pozbawionej wolności (4) do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub innego miejsca wskazanego przepisami prawa lub określonego przez uprawniony organ.

Zespół czynności – trafnie wskazuje KGP, że doprowadzenie składa się z szeregu czynności służbowych i faktycznych, zarówno sformalizowanych jak i nieformalnych, których wspólnym elementem jest cel dla którego są podejmowane. Szereg tych czynności, składających się na „doprowadzenie”, jest wskazany w zarządzeniu określając metody i formy wykonywania doprowadzenia. Tym niemniej czynności te można uznać za elementy doprowadzenia wyłącznie jeśli zmierzają do realizacji jego celu tj. przemieszczania osoby pozbawionej wolności. Każda z tych czynności w określonych warunkach każdego indywidualnego przypadku może stanowić zarówno odrębną czynność służbową, zwykłą czynność faktyczną lub element doprowadzenia. Jeśli dana czynność nie jest podejmowana w związku z przemieszczaniem osoby pozbawionej wolności, nie można jej uznać za element doprowadzenia. W zakresie działalności Policji mieszczą się zgodnie z art. 14 ustawy o Policji czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe w celu: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń; poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości, zwanych dalej „osobami poszukiwanymi”; poszukiwania osób, które na skutek wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca ich pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony ich życia, zdrowia lub wolności, zwanych dalej „osobami zaginionymi”. Policjanci wykonując czynności, o których mowa, mają prawo: legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości; zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw; zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego; zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia. Z powyższego zaś wynika, że nie każde legitymowanie w celu ustalenia tożsamości stanowi element doprowadzenia. Legitymowanie jest bowiem czynnością wchodzącą w zespół czynności związanych również z innymi czynnościami, do których uprawniona jest policja, często nie związanymi z przemieszczaniem osoby pozbawionej wolności. Legitymowanie dotyczy bowiem zarówno zwykłej kontroli drogowej, sprawdzenie tożsamości osób biorących udział w zwykłych zdarzeniach codziennej służby, świadków tych zdarzeń, osób rozpytywanych itp. jak i sprawdzenia tożsamości osoby doprowadzanej. Tylko ten ostatni przypadek wchodzi w zespół czynności doprowadzenia.

Związek z przemieszczaniem – jak wskazano powyżej, decydujące o zakwalifikowaniu danej czynności do zespołu czynności stanowiących „doprowadzenie” jest cel w jakim jest ona podejmowana. Tym celem jest przemieszczanie osoby pozbawionej wolności. Problem dostrzeżony przez KGP wiąże się z brakiem możliwości przewidzenia w chwili podejmowania pierwszej z czynności, jaki kierunek zostanie im nadany w przyszłości, w wyniku poczynionych ustaleń. Nie da się bowiem wykluczyć zarówno, że w wyniku legitymowania ujawni się osobę, która będzie doprowadzana. Z drugiej strony czynność legitymowania w ramach doprowadzenia może być podjęta wobec osoby, która nie jest doprowadzana. W ostatnim przypadku niezależnie od dalszego przebiegu czynności, skoro legitymowanie nastąpiło w celu związanym z doprowadzeniem, będzie każdorazowo stanowiło element czynności doprowadzenia. Ocena pierwszego przypadku jest już zależna od okoliczności konkretnej sprawy, a związek z doprowadzeniem należy oceniać przez pryzmat przeświadczenia funkcjonariusza w jakim celu legitymowanie następuje. O ile ma on świadomość, że wykonując te czynności może zająć potrzeba doprowadzenia, czynność ta będzie elementem doprowadzenia. Oczywiście jest, że to subiektywne przypuszczenie funkcjonariusza

musi być ujęte w ramy dających się obiektywnie ocenić okoliczności. Należy bowiem rozważać, czy w danych okolicznościach, rozsądnie oceniając funkcjonariusz zachował się zgodnie z przyjętym wzorcem zachowania, dokładając należytej staranności w ocenie sytuacji. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd wskazujący na konieczność dokonywania oceny należytej staranności przy uwzględnieniu zasad wynikających z ogólnego doświadczenia życiowego, osiągnięć techniki i wiedzy, które należy odnieść do staranności, sumienności i zapobiegliwości przyjętej powszechnie w danej kategorii stosunków – w tym przypadku działalności funkcjonariuszy Policji. Reasumując, o ile funkcjonariusz może z dużą dozą prawdopodobieństwa przypuszczać, że czynność legitymowania doprowadzi do zatrzymania i konieczności doprowadzenia danej osoby (np. podejmuje interwencję wobec osoby podobnej do osoby poszukiwanej), mamy do czynienia ze związkiem z późniejszym przemieszczaniem takiej osoby. W przeciwnej sytuacji byłoby to zwykle legitymowanie, nie powiązane z późniejszym celem doprowadzenia.

Osoba pozbawiona wolności – definicja doprowadzenia jest w tej materii jednoznaczna. Doprowadzenie dotyczy wyłącznie przemieszczania osoby pozbawionej wolności i tylko wobec takiej jest wykonywane doprowadzenie. Kluczowe zatem jest odpowiedzenie na pytanie, czy osoba legitymowana jest już osobą pozbawioną wolności, skoro nie może swobodnie oddalić się z miejsca, w którym podejmowane są wobec niej czynności policyjne. Zgodzić się należy z przedstawionym przez komentatorów poglądem, że nie każde pozbawienie obywatela możliwości swobodnego przemieszczania się stanowi pozbawienie go wolności.

W myśl utrwalonych poglądów przedstawicieli doktryny i judykatury **rzeczywiste pozbawienie wolności to:** zatrzymanie, tymczasowe aresztowanie, pobyt w placówce służby zdrowia na obserwacji psychiatrycznej, internowanie, a w przypadku nieletnich pobyt w schronisku dla nieletnich (zob. np. post. SA w Krakowie z 20.5.2008 r., II AKz 236/08). **Nie ma jednolitości poglądów co do tego, czy takim rzeczywistym pozbawieniem wolności jest** pobyt sprawcy przestępstwa w izbie wytrzeźwień, przetrzymywanie go na posterunku Policji w związku z ujęciem, czy przesłuchaniem lub przetrzymywanie w oczekiwaniu na transport. Zdaniem SN doprowadzenie i umieszczenie osoby w izbie wytrzeźwień, jednostce Policji, zakładzie opieki zdrowotnej (obecnie – placówce lub podmiocie leczniczym) lub innej właściwej placówce utworzonej lub wskazanej przez jednostkę samorządu terytorialnego, która została ujęta na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia bądź przestępstwa, jeżeli nie zastosowano do niej trybu przewidzianego art. 45 § 1 KPW lub art. 244 KPK, nie jest "rzeczywistym pozbawieniem wolności w sprawie" (post. SN z 26.2.2004 r., I KZP 44/03). Przedstawione stanowisko SN wydaje się jak najbardziej **trafne** (tak też uważa *W. Wróbel*, w: *Zoll*, Kodeks karny, t. 1, 2012, s. 871), **gdyż niewątpliwie należy rozgraniczyć dwie sytuacje:** pierwszą, gdy sprawca przestępstwa czy wykroczenia wymaga zatrzymania do dyspozycji organów ścigania, a nie można tego uczynić na posterunku Policji z uwagi na stan nietrzeźwości sprawcy, i sytuację drugą, gdy nie ma powodów do zatrzymania sprawcy, ale z uwagi na stan jego nietrzeźwości zachodzi potrzeba umieszczenia go w izbie wytrzeźwień. W pierwszym przypadku okres pobytu w izbie wytrzeźwień potrzebny do wytrzeźwienia poprzedzający bezpośrednio zatrzymanie do dyspozycji organów ścigania stanowi niewątpliwie **rzeczywiste pozbawienie wolności** w sprawie. W drugim przypadku nie można mówić o rzeczywistym pozbawieniu wolności, gdyż umieszczenie w izbie wytrzeźwień nie było dyktowane względami procesowymi związanymi ze sprawą karną, a stanem upojenia sprawcy i potrzebą doprowadzenia do jego bezpiecznego wytrzeźwienia. W tym drugim przypadku trudno zatem przyjąć, że był to okres rzeczywistego pozbawienia

wolności "w sprawie", choć umieszczenie w izbie wytrzeźwień miało miejsce po fakcie popełnienia przez osobę nietrzeźwą przestępstwa lub wykroczenia. Jak widać z powyższego, ocena zależy od okoliczności każdego indywidualnego przypadku.

Jeśli chodzi o krótsze lub dłuższe przetrzymywanie sprawcy przestępstwa na posterunku policji, czy poza nim celem przesłuchania, przetransportowania, przeprowadzenia badań, czy pobrania próbek krwi lub innego materiału biologicznego dla celów dowodowych to również trzeba rozgraniczyć poszczególne przypadki wyróżniając takie, które toczą się normalnym trybem, w miarę sprawnie, a pomimo tego trwają godzinami, gdyż niekiedy jest to czas niezbędny do dokonania wszystkich standardowych czynności o charakterze czysto faktycznym i procesowym oraz takie, które się przeciągają bez wyraźnej potrzeby, z uwagi na wyjątkowo złą organizację pracy czy arogancję władzy albo specjalnie celem zadania określonej dolegliwości sprawcy. Otóż wydaje się, że **każde, rażąco długie czy nieuzasadnione długie przetrzymywanie sprawcy czynu karalnego do dyspozycji władzy** jest rzeczywistym pozbawieniem wolności, natomiast krótkotrwałe lub nawet trwające kilka, a nawet kilkanaście godzin przetrzymywanie w pełni uzasadnione okolicznościami i w czasie niezbędnym do dokonania wymaganych czynności procesowych – nie stanowi pozbawienia wolności (zob. *V. Konarska-Wrzosek*, Dyrektywy wyboru kary w polskim ustawodawstwie karnym, Toruń 2002, s. 60 i *Marek*, Kodek karny, 2010, s. 210; odmiennie *K. Buchała*, w: *Buchała, Zoll*, Kodeks karny, 1998, s. 457–458; *Z. Sienkiewicz*, w: *O. Górniok*, Kodeks karny, 2002/2003, s. 540; *W. Wróbel*, w: *Zoll*, Kodeks karny, t. 1, 2012, s. 870).

Co do zasady, nie stanowi rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, tzw. zatrzymanie prewencyjne dokonane na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 lub art. 15a ustawy o Policji. Zatrzymanie prewencyjne z natury rzeczy nie łączy się z prowadzeniem postępowania w sprawie karnej i nie kończy się wydawaniem orzeczeń o charakterze rozstrzygającym problem ponoszenia odpowiedzialności karnej. **Wyjątkowo może być inaczej**, gdy np. zatrzymanie prewencyjne łączyło się ze stwarzaniem bezpośredniego zagrożenia kontynuowania przemocy wobec osób najbliższych (sytuacja określona w art. 15a PolU), do czego jednak doszło w późniejszym czasie i sprawca z powodu powielania nagannych zachowań wobec swoich bliskich został pociągnięty do odpowiedzialności karnej za znęcanie się (por. *V. Konarska-Wrzosek*, Dyrektywy wyboru kary, s. 60; *W. Wróbel*, w: *Zoll*, Kodeks karny, t. 1, 2012, s. 871).

Jak widać na ww. przypadkach każdą sytuację należy oceniać indywidualnie z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku. Sąd Najwyższy uznał jednocześnie (postanowienie SN II KK 325/04 z dnia 08 lutego 2005r.) jako dopuszczalne w praktyce takie sytuacje, w których funkcjonariusz policji doprowadza osobę podejrzaną o popełnienie wykroczenia do jednostki policji, by tam dokonać niezbędnych czynności sprawdzających, wyjaśniających lub dowodowych.

Mając powyższe na uwadze, nie pozostawia wątpliwości, że w trakcie legitymowania np. osoby zatrzymanej do kontroli drogowej, osoba ta nie jest pozbawiona wolności i do czasu jej formalnego zatrzymania, przeprowadzonego zgodnie z procedurą karną lub wykroczeniową, nie można rozważać jej doprowadzenia. Tą bowiem można stosować tylko wobec osób pozbawionych wolności co wynika wprost z definicji doprowadzenia.

Miejsce doprowadzenia – jako element nie budzący zasadniczych wątpliwości nie stanowi przedmiotu niniejszej opinii.

WNIOSKI:

Sposób rozumienia pojęcia „doprowadzenia” przedstawiony w wykładni KGP, sprowadzający się do stwierdzenia, że każde legitymowanie, z uwagi na możliwość zakończenia w dalszym toku czynności doprowadzeniem, stanowi pierwszą z szeregu czynności składających się na „zespół czynności” stanowiący doprowadzenie, jest poglądem zbyt daleko idącym.

Decydujące dla uznania konkretnej czynności za element doprowadzenia jest cel jej podejmowania. O ile funkcjonariusz rozsądnie oceniając powinien i może przewidywać, że dana czynność będzie zmierzała do transportowania osoby pozbawionej wolności, należy stosować rygory doprowadzenia. W przeciwnym razie można rozpatrywać daną czynność wyłącznie przez pryzmat celu dla którego jest podejmowana bez związku z doprowadzeniem – np. ustalenie tożsamości, postępowanie mandatowe itp.

Czynności doprowadzenia można w świetle Zarządzenia KGP dokonywać wyłącznie wobec osób pozbawionych wolności. Co do zasady, nie stanowi rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, tzw. zatrzymanie prewencyjne dokonane na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 lub art. 15a ustawy o Policji. Zatrzymanie prewencyjne z natury rzeczy nie łączy się z prowadzeniem postępowania w sprawie karnej i nie kończy się wydawaniem orzeczeń o charakterze rozstrzygającym problem ponoszenia odpowiedzialności karnej. Krótkotrwałe lub nawet trwające kilka, a nawet kilkanaście godzin przetrzymywanie w pełni uzasadnione okolicznościami i w czasie niezbędnym do dokonania wymaganych czynności procesowych – nie stanowi pozbawienia wolności.

Z przedstawionego wywodu opinii jednoznacznie wynika, że ocena czy dana czynność stanowi doprowadzenie, czy nie zależy od oceny indywidualnej każdego przypadku, co rodzi istotne trudności interpretacyjne. Nie sposób wymagać od funkcjonariuszy wnikliwej oceny każdego przypadku, w dynamicznym przebiegu zadań służbowych. W razie istotnych rozbieżności interpretacyjnych zgłaszanych przez funkcjonariuszy, warto aby NSZZ Policjantów podjęło inicjatywę zmierzającą do uszczegółowienia przez Komendanta Głównego Policji postanowień Zarządzenia, aby wyeliminować niepewność co do prawa. Sposób interpretacji tych przepisów powinien być przedmiotem szkoleń funkcjonariuszy tak teoretycznych jak i praktycznych. Odmienna ocena konkretnych stanów faktycznych może bowiem prowadzić do stawiania zarzutów niedopełnienia obowiązków służbowych, przekroczenia uprawnień czy popełnienia przestępstwa pozbawienia wolności.

Z poważaniem
Kacper Matlak
Adwokat